

L'HOSPITAL DEL COLL DE BALAGUER A TRAVÉS D'UN INVENTARI DE

L'ANY 1350.

Marí i Brull, Gerard ; Farnés i Julià, Soledat.

L'hospital del Coll de Balaguer està situat a l'actual població de l'Hospitalet de l'Infant, del terme de Vandellòs, al sud de la comarca del Baix Ebre i sobre l'antiga via de comunicació que uneix Barcelona i Tarragona amb Tortosa i València.

Va ser fundat per l'infant Pere (1305-1381), comte de les Muntanyes de Prades i fill de Jaume II i Blanca d'Anjou, mitjançant carta de dotació datada a Barcelona, el 8 de novembre del 1344, amb l'aprovació prèvia de Climent VIè, segons carta papal datada a Avinyó el 13 de juny de l'any anterior.

Aquest hospital va ser confós amb el seu veí de la Font del Perelló, fins que Ferran Valls i Taberner els va diferenciar clarament l'any 1927 (1), publicant la documentació fundacional que va trobar a l'Arxiu Capitular de Tortosa, on consten les motivacions del fundador, el règim i l'organització que se li va conferir i les concessions i béns amb què se'l va dotar.

I. LA DOCUMENTACIÓ.

Es tracta de l'inventari dels béns mobles que es troben a l'hospital fet per l'administrador d'aquell moment, el prevere Antoni Salvador. Va ser escrit en pergami pel notari de Tivissa Antoni Porrera, el dimecres, set de juliol de l'any 1350.

La confecció d'aquest document es basa en els mateixos capítols de la fundació de l'hospital, on s'estableix que l'administrador ha de fer inventari de tots els béns mobles en el moment que ocupa el càrrec i després anualment, un cop hagi passat els comptes de l'any anterior amb el bisbe de Tortosa i el comte de Prades o els seus delegats (2).

L'estat de conservació del pergami és molt deficient. Es troba custodiat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, en la secció de Cancelleria, sèrie Varia, formant l'enquadernació del volum 360. Efectivament, pocs anys després de la seva redacció va ser utilitzat per enquadrar un volum dels comptes del citat administrador, fra Antoni Salvador, corresponent al període de l'1 de gener al 31 de desembre del 1354. Es troba, a més, molt deteriorat per l'acció de la fauna bibliòfaga que ha atacat tot el volum, fent-lo pràcticament irrecuperable.

De resultes d'aquest estat tan deficient la lectura presenta uns quants buits, alguns no resolts (3). Això ve agreujat amb la dificultat que representa el fet de formar la coberta del llibre de comptes, especialment pel que fa a algunes línies centrals del pergami que es corresponen amb el lloc del volum.

Afortunadament, el tipus de lletra és molt clara, una escriptura gòtica cursiva. Està escrit en llatí, però sovint apareix vocabulari en català, més o menys llatinitzat. Les mides del pergami són 52,6 cm. per 35 cm., amb un total de 33 línies més una pels testimonis i dues per la signatura notarial, amb uns escassos marges de 2 cm. al cap i a l'esquerra, 2,5 cm. a la dreta i 4 cm. al peu.

II. LES CAMBRES.

Els objectes enumerats en l'inventari apareixen distribuïts per habitacions, citades generalment amb el mot llatí "domus" i una vegada com a "camera". La primera habitació ve introduïda per l'adjectiu "Primum" i les demés per l'adverbi "Item", precedit sempre per un calderó. En alguns casos se'ns diu l'ús que es donava a la cambra (estable, graner) però, en general, no (cambra de la dreta, de l'esquerra).

El fet de que a gairebé cada una de les cambres es trobi de tot dóna una idea general de desordre i confusió. Sovint, molts dels objectes no tenen cap relació amb la funció de la cambra on es troben, malgrat que acostuma a haver uns elements determinats que la defineixen. La identificació d'aquests elements ens serveix per a fer conjetures sobre la utilització d'aquelles cambres de les quals no se'ns dóna un nom concret (cambra de la dreta, cambra de la torre).

En total apareixen set habitacions, més un estable i el pati (on era el pou). No hi ha cap referència a la capella (4).

S'inicia l'enumeració per la sala de l'entrada (5), en la qual trobem, a més d'altres objectes diversos, dues taules de menjar i quatre bancs. És evident, per tant, que aquesta sala era utilitzada com a menjador dels pobres i vianants que s'acollien a l'hospitalitat de la institució.

Seguidament cita dues cambres més: una a la banda dreta de l'hospital i l'altra a l'esquerra. En la primera hi trobem quatre llits de posts, aparellats cada un amb la seva corresponent màrfega; això ens assenyala un dormitori. Hi ha més llits a d'altres habitacions, però en cap se'n troben tants de junts ni estan tan proveïts del necessari com en aquesta.

Pel que fa a l'altra cambra, la de l'esquerra, el text especifica que s'orienta cap al mar (és a dir, cap a l'est; possiblement fos també la cambra més assolellada) i és on dorm l'administrador de l'hospital (6). Hi ha un sol llit de posts, aparellat amb la seva màrfega, dos matalassos de fustaní i dos coixins travessers. També té un escriptori per a desenvolupar la seva tasca administrativa i un oratori, (no oblidem que és un prevere).

A continuació cita el graner (7), on trobem dos llits més, un amb màrfega i l'altre sense. La resta d'objectes és variada i no sembla tenir massa relació amb allò que s'espera d'un graner (roba de llit sobretot). És possible que es fes servir per dormir quan els llits del dormitori general fossin ocupats; o bé per mantenir una separació per sexes, donat que els estatuts de l'hospital estableixen que haurà d'haver-hi

dues cambres per dormir, una per homes i l'altra per dones (8).

Després tenim la cuina, amb tot d'objectes relacionats exclusivament amb la seva funció (caldera, paelles, morters, etc).

Acte seguit parla de la "cambra de la torre" (9), on hi ha dos llits més (un amb màrfega i l'altre sense). Aquí es pot dir el mateix que dels llits del graner. Però en aquesta cambra hi trobem molts més objectes i alguns en grans quantitats: 13 flassades, 7 llençols, 2 matalassos, 5 coixins, 10 aixades, 7 càvecs, 2 pales, 5 picasses. De tot això n'hi ha també en altres habitacions, però mai tants. Es pot pensar, per tant, que es feia servir com a magatzem de les coses que no eren utilitzades, sigui per que n'hi havia més de les que calia (aixades, càvecs) o per que no eren necessàries en aquell moment (les flassades, tenint en compte que l'inventari es fa el mes de juliol).

Després es cita l'estable, on hi ha dos muls (un negre i l'altre rogenc) així com alguns objectes relacionats amb el transport de càrregues mitjançant animals.

Continuant amb el pati, situat al davant mateix de l'hospital i on trobem tres carretes i dos carretons, arribem finalment a una última cambra, citada com la "cambra aprop de les obres" (10). Aquí veiem una certa diversitat d'objectes (pics, càvecs, una bota, una màrfega, portadores, sàrries, una escala, etc.) sense poder arribar a deduir la seva utilitat específica, a no ser com a dipòsit circumstancial de coses diverses.

De totes maneres, aquesta diversitat i dispersió d'objectes en cada una de les cambres és una constant en l'inventari.

Pel que fa a les obres que es citen, no queda clar en quin punt ni en quina construcció s'està treballant. El que si està clar és que l'hospital no era complet en totes les seves dependències. L'inventari es fa només sis anys després de la seva fundació (1344-1350) i en el llibre de comptes, que correspon al 1354, es fan anotacions gairebé diàries sobre obres de construcció (tirar pedra, tirar calç, aigua per a les obres, etc.).

III. CONTINGUT DE L'INVENTARI.

Agrupant tots els objectes enumerats en l'inventari segons la seva funció, veiem una gran abundància d'eines de treball, tant per a conrear la terra com per a la construcció.

Evidentment, també tenim una gran quantitat d'objectes relacionats amb l'assistència a vianants i a pobres, respecte a les seves funcions de donar menjar i allotjament per passar la nit. Així ens trobem amb uns quants llits, amb els seus complements, i diferents estris pertanyents a l'alimentació, tant per cuinar com per menjar. I, en relació a aquests, hi ha bastants recipients diferents, generalment utilitzats per emmagatzemar o contenir líquids.

Un altre grup el formen els animals (muls) i els seus arreus, per cavalcar o per transportar càrregues. Destaca també l'existència d'armes, explicable segurament per l'aïllament de la zona en que es troba l'hospital respecte a qualsevol nucli urbà.

Finalment, hi ha un últim grup format per tot d'objectes diferents, no relacionats entre sí i d'usos diversos:

a). Els llits i els seus complements.

Com era d'esperar en una institució d'aquest tipus, trobem inventariats bastants llits en diferents habitacions, fins a un total de nou. Aquesta quantitat contrasta amb els estatuts de l'hospital, que estableixen que ha d'haver dos dormitoris i quaranta llits, vint-i-cinc per als homes i quinze per a les dones (11).

A la cambra de la dreta n'hi ha quatre, més dos a l'habitació de la torre i altres dos al graner, possiblement tots per a ús dels pobres i vianants. Cal comptar, però, amb que alguns d'aquests últims fossin usats per personal fixe de la casa. A aquests vuit llits hem d'afegir el de l'administrador a la seva cambra, la de l'esquerra.

Generalment tots tenen almenys una màrfega, excepte en dos casos (12). El de l'administrador, però, és el més ben

parat de tots, donat que consta de màrfega, dos matalassos de fustaní i dos coixins travessers.

A totes les cambres on hi ha llits trobem també d'altres elements: a la de l'administrador tenim dues flassades (goengues) bones, tres llençols grans i dos d'estopa; a l'entrada hi ha una borrasa (13) de borres que possiblement es trobava allí de manera accidental; al graner (on hi ha dos llits) hi trobem un coixí travesser, un llençol, una flassada (lodex) nova, un cobertor vell (de ratlles blanques i vermelles) i un altre cobertor de pells. Destaca el fet de que a l'habitació on hi ha més llits (quatre, a la cambra de la dreta) només es troba una borrasa i una màrfega buida. En canvi, a la cambra de la torre (on hi ha dos llits) tenim set llençols entre bons i vells, nou flassades bones i quatre de velles, dos matalassos i un total de cinc coixins. Com ja hem comentat anteriorment, aquesta cambra es devia fer servir com a magatzem d'aquelles coses que no eren necessàries, per les circumstàncies que siguin.

Per últim, només citar l'existència d'una màrfega a la cambra aprop de les obres.

En definitiva, els llits eren parats almenys amb la màrfega, excepte en els casos citats, mentre que la majoria de llençols, flassades i coixins estaven guardats a la cambra de la torre. Un cas apart és el parament del llit de l'administrador.

b). Estris per cuinar i per menjar.

La segona funció important que es desenvolupa en un hospital a l'època medieval és l'oferiment de menjar. És per això que en l'inventari apareixen també objectes de cuina i estris i mobles per menjar.

Pel que fa als primers, estan localitzats pràcticament tots a la cuina. Tenim una caldera (sense especificar de quin material està feta), dues paelles, dos rostidors ("veruta" en el text) i unes graelles rodones.

També hi ha una tapadora de ferro, una esbromadora, quatre llosses o cullerots, un rall o ralladora, dos morters de pedra, tres ferros de foc (trespeus?, molls?) i un forroll de ferro (possiblement una pala per remoure el foc).

Finalment, tot i no ser estrictament un element de cuina, tenim una pastera, moble utilitzat per pastar la farina, i dues arpes o espàtules per tallar la pasta. En canvi, quatre draps de pasta estan guardats a la cambra de l'administrador.

Es pot incloure en aquest apartat una olla gran de terra que es troba també a la cambra de l'administrador i que és possible que en realitat no es fes servir per cuinar sinó, per exemple, com a recipient per contenir líquids, grans, llegums, etc.

En relació als estris i mobles per menjar, a la cambra de l'entrada hi ha dues taules i quatre bancs. Cal afegir dos bancs més, un a la cambra de la torre i l'altre al graner.

A la cambra de l'administrador es guarden les dues estovalles que tenen per a parar la taula i dos tovallons o torcamans. A més, a la cambra de la torre, a dintre d'un arquivanc, hi ha unes altres estovalles petites de llenç.

Per acabar, a la cuina es guarden els plats i tots els coberts en general, en una quantitat indeterminada.

c). Recipients.

Tots els recipients que consten en aquest inventari servien per a contenir diferents tipus de líquids, sigui per emmagatzemar-ne (botes, gerres) o per usar més o menys quotidianament (ampolles, poals). És a dir, no es citen recipients per a gra, farina, llegums, etc., de la mateixa manera que no apareixen comestibles inventariats.

A la cambra de l'administrador hi trobem la majoria dels recipients per a guardar oli i vi: una gerra i una carabassa olieres, tres botes mareses i dos odres per a vi. D'això es dedueix que aquests productes de consum eren controlats directament per ell.

També te a la seva cambra tres ampolles de vidre i dos carretells, sense especificar l'ús a que se'ls destina, així com dos ambuts de fusta.

Una gerra de terra per a vinagre es troba a la cambra de la torre, juntament amb un barral de vidre. A l'entrada hi

ha una canada i un vas verd de terra anomenat llavador. I a la cuina veiem una ferrada i una taça.

Finalment, a la cambra propera a les obres tenim una altra bota i dos poals de fusta per treure aigua del pou.

Com veiem, les úniques referències a productes alimenticis les trobem en explicitar la utilitat que es dona a alguns d'aquests recipients (per a oli, vi, vinagre) però, de fet, no s'especifica en quina quantitat contenen aquests productes i ni tan sols si en aquell moment n'hi havia.

d). Eines.

En principi, es podrien diferenciar en eines de conreu del camp i eines de construcció. En algunes ocasions la seva mateixa funció ja ens indica a quin grup pertany (aixades, càvecs, rella; gúbies, escarpres, escaire); d'atres vegades està especificat (de picapedrer, de ferrar, de paredar, per portar morter). Però sovint es dona el cas d'una ambivalència: serres de mà, maces i malls per trencar pedres, destrals, pics ...

D'eines se'n troben en absolutament totes les habitacions. Pel que fa a estris per remoure la terra, apareix un total de dotze aixades, onze a la cambra de la torre (una de les quals trencada) i una altra a l'entrada; tenim nou llegendes (14), set a la cambra de la torre i dos a la cambra a prop de les obres. En aquesta última també trobem dos càvecs. Al graner hi ha un puat i a l'entrada una rella. També podem citar aquí quatre pics (un sencer i un trencat a la torre; els altres a la cambra propera a les obres), dues pales de ferro a la cambra de la torre i un parell de perpals de ferro (al graner i a la cambra de la dreta).

En quant a eines per tallar branques o arbres i per treballar la fusta, tenim dues destrals a l'entrada, una destraleta a la cambra de la torre i dues aixes (una a l'habitació de l'administrador i l'altra, sense mànec, a la torre). A més, hi ha una serra gran anomenada arborrera a la cambra de la dreta i una peça d'una altra serra arborrera (15) a la de l'administrador. També en aquesta cambra trobem una serra de mà, dues gúbies, una plana, dues tribes grans i tres tribanelles. Per acabar, cal citar una serra petita a l'entrada.

Tenim diverses acepcions per un mateix objecte en dos casos: un aixol a la cambra de l'administrador (tant pot ser una mena d'aixa petita usada en fusteria com una aixadeta molt petita per cavar) i vuit picasses (que poden ser destrals o bé martells per trossejar pedres), dos a la cambra de la dreta, una a l'entrada i cinc a la torre.

Algunes eines estan directament relacionades amb la construcció, com ara una paleta de ferro (de paredar) i una portadoretta petita "apta ad portandum mortar" (16) a la cambra de la dreta, un escaire de ferro de picapedrer a l'habitació de l'administrador i dues taules de tapieres amb els seus aparells al pati.

Hi ha d'altres estris que serveixen per a trencar pedres, com són dos martells, vuit tascons de ferro i una escarpra a la cambra de l'administrador. Una altra escarpra està a la torre, junt amb dos capmartells i un mall gran "frangendi petras" (17). A més, a la cambra de la dreta hi ha una maça de ferro, especificant que també serveix per a trencar pedra.

També tenim unes tenalles a la cambra de l'administrador, així com quatre sedaços, dos de seda i dos de cerres. Trobem una escala i dues portadores a la cambra propera a les obres, dos carretons al pati i una quantitat indeterminada de claus i ferros de poc valor a l'arquibanc de la cambra de la torre.

Finalment, cal afegir aquí un martellet de ferrar i un llambroix a la cambra de l'administrador.

Com ja s'ha dit, encara s'estaven edificant algunes parts de l'hospital, per la qual cosa no ha d'estranyar la gran quantitat d'eines per a la construcció que apareixen en l'inventari.

e). Animals i arreus.

Tots els elements corresponents a aquest apartat s'haurien de trobar a l'estable, però la realitat és que també estan una mica escampats per algunes de les cambres o bé al pati.

D'animals només se'n citen dos, un mul negre i un altre de rogenç, a l'estable. Al mateix lloc hi ha una sella de bast, amb tots els seus aparells. Al graner trobem una altra sella, juntament amb el seu fre, però no s'especifica les seves característiques. A la cambra de l'administrador hi ha unes alforges ("òrguenes"), així com un parell d'estreps de sella i un mos de fre, tot i que no és el lloc més coherent per guardar aquests objectes.

Tres sàrries i un collar de couro es troben a la cambra propera a les obres; i tres carretes, amb tots els seus aparells, estan al pati.

Finalment, cal citar una flassada vella que es troba a l'estable i que sembla destinada a la confecció de collars per als animals.

f). Armes.

Destaca la quantitat d'armes que hi trobem, així com la seva dispersió per quasibé totes les cambres.

A l'entrada hi tenim quatre llances i dues ballestes, amb un sol croc, més altres dues (una de trencada) a la cambra de la torre, amb dos crocs més. L'administrador guarda a la seva habitació dues espases i un arc de rotlló, és a dir, un arc que tirava boles de metall com a projectils.

Hi ha un total de deu escuts, set a l'entrada, un a la cambra de la torre i dos a la de l'administrador, dels quals almenys els vuit primers estan decorats amb el blasó de l'infant Pere (18).

Finalment, trobem dos dards a l'entrada i una quantitat indeterminada de projectils de diferents tipus, com ara vires, passadors i quadrells (tots són semblants a sagetes) que estan al caixó central de l'arquibanc que hi ha a la cambra de la torre.

Aquesta quantitat d'armes es relaciona per una banda amb el despoblament del territori i el consegüent aïllament de l'hospital respecte a altres nuclis habitats, cosa que el deixa indefens davant qualsevol acció de malfactors o de pirates procedents del nord d'Àfrica, que podien desembarcar

en alguns punts de la costa per saquejar les poblacions properes al mar, cercant botí i captius.

g). Objectes diversos.

Els objectes enumerats en aquest apartat responen a usos diferents i no relacionats entre sí.

Apart d'altres mobles que ja s'han vist en els seus contextes (llits, taules, bancs) tenim un arquivanc a la cambra de la torre, dividit interiorment en tres caixons en els quals hi ha: unes estovalles petites de taula (19); l'únic llibre citat en tot l'inventari (un "Libre de vicis de virtuts", en paper i amb cobertes vermelles); un estoig de fusta on es guarden un parell de corporals i dues ares d'altar; diferents tipus de projectils (20); un forrellat amb el seu pany i clau.

L'administrador té a la seva cambra un escriptori per a desenvolupar les tasques pròpies del seu càrrec, pel que fa a l'anotació dels comptes i de les entrades i sortides de productes i diners.

També hi té un oratori, relacionat amb la seva condició de religiós, un taulell del joc de taules, dos manxons i tres balances, una d'aram, l'altra de fusta i la tercera, més específica, "ad ponderandum croats" (21). Relacionats amb aquests instruments per mesurar el pes, a l'entrada hi tenim una fanega i un almud de fusta.

A la cambra de la torre hi ha un canelobre de ferro i un pastell també de ferro; i a la cambra de la dreta dues corrioles, una estora de canyes. Una altra estora, aquest cop de jonc, es troba al graner.

També hi ha uns quants sacs de diferents menes, però no sen's descriu el seu contingut: n'hi ha quatre de borres (tres a la cambra de la dreta i l'altre a l'entrada), un de vell a l'estable sense especificar de què està fet i una taleca de borres a la cuina. A l'entrada hi ha una saca de la qual no es pot llegir el material.

Finalment, el mateix text ens diu que hi ha diverses senalles, olles i altres objectes escampats per tot l'edifici i que no han estat inventariats. També ens dóna algunes

referències a un inventari anterior que no ha estat localitzat. En canvi, en altres volums de comptes guardats en la mateixa secció i sèrie hi ha tres inventaris posteriors més, dels anys 1354, 1364 i 1368, que hem consultat per ajudar-nos en la interpretació d'alguns punts de difícil lectura, però sense pretendre establir comparances entre els seus corresponents continguts.

APENDIX I: TRANSCRIPCIÓ.

1350, juliol, 7.

El Coll de Balaguer

Inventari dels béns mobles de l'hospital del Coll de Balaguer fet per l'administrador, el prevere Antoni Salvador, en poder del notari de Tivissa Antoni Porrera.

- A.C.A., Cancelleria, Varia, 360. Pergamí que forma les cobertes del volum.

Noverint universi quod ego Antonius Salvatoris, administrator hospitalis Collis de Balaguerio, attendens in institucione dicti hospitalis fore expressatum quod administr<ator> eiusdem de omnibus bonis mobilibus dicti hospitalis anno quolibet conficiat inventarium, idcirco, / in Dei n<omin>e et eius gracia <...> notarius infrascript<...> in presencia test<ium> infrascriptorum de omnibus bonis mobilibus dicti hospitalis <que> in hac presenti die <qua> presens fit inventarium sunt vel existunt in hospicio dicti hospitalis constructo apud Collem de / Balagario presens inventarium facio et ordino sub hac forma:

f Primum namque confiteor esse in hac presen<ti die> in hospicio <dicti> hospitalis in domo intrate eiusdem septem scutos cum signo incliti domini infantis Petri. Item duas balestas / cum uno <...>. Item unam serram mod<icam ...>a. Item duas tabulas comedendi. Item quatuor scanna sive banchs. Item unum vas de terra viridum vocatum l<ava>dor. Item unam exadam. Item unam pichaçam de ferro. Item unum sach de borres. Item unam sacham / de <...>. Item unam borraçam de borres. Item unum vomerem seu rella. Item duas secures seu destrals. Item quatuor lan<ce>as. Item due <te>la sive darts. Item una fanequa et unum almut de fusto. Item unam lagonam sive canadam. f Item in domo / <... que > est ad dextram

partem dicti hospicii sunt quatuor lecti de postibus quilibet cum sua marficha. Item una serra magna vocata arborrera. Item tres sachs de borres. Item una estora de canes. Item una portadoreta apta ad portandum morter. / Item <quadam> marfic<a> vacua sive buyda. Item una borraça. Item unum arrer d'espart. Item una maça de ferro apta ad frangendum petras. Item due picaçes. Item unum perpal de ferro. Item due corrioles. Item una paleta de ferro de paredar. f Item / in domo que est ad partem sinistram dicti hospicii apud mare in qua j<ace>t administrator est quidam lectus de postibus cum s<ua mar>ficha et cum duobus matalafis <de> fustani listato et cum duobus traversoriis. Item unum par lenciaminum d'estopa. Item / <due> lodices sive guenguas bonas. Item una gerra oliera et una carabaça oliera. Item unum escayre de ferro de picapedrer. Item tres falçes. Item octo tascones de <...>o inter magnos et modicos. Item tria lenciamina grossa. Item quatuor pannos / sive draps de pasta. Item due tovale tabulares. Item duo tergemanus sive tovalons. Item duo enses. Item duo sedaços de seda et alia duo de çer<res>. Item quedam balance de aram. Item alie balance de fust. Item una caxaça. Item / <unum> scriptorium. Item tres u<tr>etes sive bo<t>es mareses vel castanyeres. Item duo carretells. Item duo colobia sive ambuts de fust. Item unus archus <de> rotlô. Item duo utres sive odres vinarii. Item tres amfore sive ampoles de vitro. / Item una <...>a de serra arborrera. Item unes orguenes. Item duo escu<ts>. Item duo tribes magni. Item tres tribanelles. Item duo marchi de ferro appellati m<art>ells. Item unus martellet de ferrar. Item unes tenalles. Item unus lambro<x>. <I>tem / <unum> scarppe. Item <ue> gubies. Item <una> axa. Item unum exol. Item una pla<na>. Item unum m<o>s de f<r>e. Item una serra m<anera>. Item unum par d'estreps de sella. Item una olla de terra magna. Item unum par de m<an>xons. Item quedam / <...>de sive <...>es. Item unum oratorium. Item unum tabulellum parvum de tabulis. Item quedam balance apta ad ponderandum croats. f Item in domo orreorum sive dels graners sunt duo lecti de postibus quorum unus est cum sua / marficha, alius vero sine marficha. Item unum cohopertorium l<ist>atum de listis albis <et rubeis> oldanum et parvi valoris. Item quedam traversorium. Item unum lenciamen sive lançol. Item quedam lodex novus. Item unum coopertorium de pellibus. Item una sel/la cum <suo> fren<o>. Item unum puat. Item unum perpal de ferro. Item unum s<ca>n<num> si<ve> banch<. Item una estora de jonch. f Item in domo coquine sunt vel ex<istunt> una pastera. Item due arpe. Item tres ferri de foch. Item / unum

ferrol ferre<...>. Item una <t>aça. Item una caldera. Item quatuor lo<ces>. Item una esbromadora. Item due sartagine sive paelles. Item d<ue> veruta. Item unus crate<r> seu graelles rotundus. Item una coopertoria ferri. Item unum rall. Item / una ferrada. Item unum escudellum cum aliquibus scutellis et tisoriiis et moteris de fusto. Item duo morteria petre. Item una taleca de borres. f Item in camera turris existunt duo lecti de postibus quorum unus est cum sua marfi/cha, alius vero sine marficha. Item duo matalaffi. Item duo traversoria. Item tria pulvinaria sive capçals. Item quatuor lodices sive goengues oldani. Item novem lodices boni. Item septem lenciamina inter bona et oldana / seu parvi valoris. Item unum arquibanchum magnum cum tribus casalibus seu caxonis, in primo quorum est quedam tovala de lenç modica tabularis, in secundo vero caxono est quidam liber papireus cum postibus vermellis in qua / sunt decem precepti Dei vocatus "Libre de vicis de virtuts". Item unum estoxch sive caxonum de fusto in que sunt unum par corporalium et due are ad opus altaris. Item alique vires et passadors seu quoadrells. In tercio vero caxono sive / calaxi dicti arquibanch existunt in uno <...>ço unum <...> seu forellat cum suo pany et clave. Item una axa sine manicho. Item unum pastell de ferro. Item unum escarpre. Item aliqui clavi et ferri diversi parvi valoris. Item due pale / de ferro. Item septem ligones sive cèvechs. Item decem exades. Item una exada fracta. Item quinque picaçes. Item duo <ca>pmartells. Item unum pich sincerum et aliud fractum in duabus peciis. Item una destraleta. Item quida<m> malleus / magnus frangendi petras. Item una balesta cum uno croch. Item unus escutus cum signo domini infantis Petri. Item una gerra terrea vinagrera. Item unum barra<l> vitreum. Item unum scannum. Item unum candelabrum ferri. Item una <...> de / barres. Item una balesta fracta cum suo croch. f Item in stabulo dicti hospicii sunt duo muli, unus nig<er>, alter rubeus. Item duo bas<to?> cum sogues et cum suis apparatus. Item una quoenga oldana per a collars. Item unum <s>ach ol/danum. f Item in pati coram dicto hospicio existunt due tabule de tapieres cum suis apparatus. Item tres carre<te>s cum suis apparatus. Item duo carretons. f Item in domo prope opus dicti hospitalis duo pichs et duo cèvechs. / Item una bota castanyera. Item una marficha. Item dues portadores. Item tres sàrries. Item unum collar de coreo. Item una portadora rotunda magna. Item fusta esguavellada de portadores. Item una escala. Item duo ligones / sive cèvechs. Item duo poals de fusto cum quibus trahitur aqua de puteis. Item sunt in

dicto hospicio senalles et olle de terra et aliqua alia hostilia sive baxes et aynes de casa que ego dictus administrator non misi minutim et singulariter in presenti inventario. Ideo quia esset largum et difficilis scribere et ipsa non sunt magni valoris et coti die franguntur et consumantur et similiter cotidie emuntur. Est tamen sciendum et est rey veritas quod in presenti inventario sunt / scripte lodices, marfice, raube et alia multa dicti hospitalis quas ego dictus administrator jam recebi cum inventario in castro de Falçeto, quod fecimus ego et Guillelmus Cervià de domo incliti domini infantis Petri prout in eodem / continentur. Eciam est sciendum et verum quod in loco de Falçeto sunt aliq^{ue} raube et bona dicti hospitalis que non sunt scripte in presenti inventario. Protestor tamen quod de dictis raubis et aliis bonis que inven^{ero} ubi^{que} fore / dicti hospitalis possim addere vel scribi facere in presenti inventario vel in alio quod possim conficere de e^{is}dem causa vel racione aliqua non obstante.

Quod est actum in hospicio hospitalis Collis de Balagario, die mercurii / intitulata nonas julii anno Domini millesimo trescentesimo quinquagesimo.

Sig+num Antonii Salvatoris, administratoris predicti qui hoc laudo, concedo et firmo.

Testes huius rei sunt Simon de Vilario, rector ecclessie del Pratdip, Raimundus Rigau, presbiter beneficiatus in dicto hospitali, et Antonius Martí, scholaris.

Sig+num mei, Antonii Porrera, notarii publici ville castri de Tiviça et terminorum eiusdem pro inclito domino infante Petro, comite Rippacurcie et Montanearum de Prades, qui predictis omnibus interfui / et hec scripsi et clausi.

NOTES

1. VALLS I TABERNER, Ferran. L'hospital del Coll de Balaquer fundat per l'infant fra Pere d'Araqó. "Estudis Franciscans".- núm. 39 (1927); p. 104-105.

2. VALLS I TABERNER, Ferran, op. cit., p. 269-270.

3. Hi ha dos objectes il·legibles, un a la cambra de la torre i l'altre a la de l'administrador. I hi ha dos objectes no identificats: una caxaça a aquesta última cambra i un arrer d'espart a la de la dreta.

4. Per una descripció de l'hospital vegi's FORT I COGUL, Eufemià. Els hospitals del Coll de Balaquer. "Estudis d'Història Medieval".- Barcelona.- vol. III (1970); p. 19-20; Id. El trànsit pel Coll de Balaquer (Del Perelló a l'Hospitalet de l'infant).- Barcelona: Rafael Dalmau, 1974.- p. 48-49.- (Episodis de la Història; 188).

5. "...in domo intrate...".

6. "...in domo que est ad partem sinistram dicti hospicii, apud mare, in qua jacet administrator..."; manca en el text una paraula, segurament "jacet". En tot cas, el sentit de la frase és molt clar.

7. "...in domo orreorum sive dels graners...".

8. VALLS I TABERNER, Ferran, op. cit., p. 272.

9. "...in camera turris...".

10. "...in domo prope opus dicti hospitalis...".

11. Vegi's la nota 8.

12. N'hi ha un al graner i un altre a la cambra de la torre que no en tenen.

13. Flassada grollera de cotó.

14. El text dóna com a sinònims els mots llegona i càvec ("lìgonas sive càvecs"), però a la cambra aprop de les obres

diferencia "duo càvechs" per una banda i "duo ligones sive càvecs" per l'altra.

15. Sembla referir-se a una llima de serra arborrera, però pel deteriorament del pergami en aquest punt és de difícil lectura.

16. "...apta per a portar morter."

17. "...de trencar pedres."

18. "...septem scutos cum signo incliti domini infantis Petri.", "...unus escutus cum signo domini infantis Petri."

19. Vegi's "Estris per cuinar i per menjar".

20. Vegi's "Armes".

21. "...per a pesar croats."

BIBLIOGRAFIA

1.- CARRERAS CANDI, Francesc. La navegación en el río Ebro. Notas históricas. Barcelona, 1960. Pg. 89-99.

2.- FORT I COGUL, Eufemià. Els hospitals del Coll de Balaquer. "Estudis d'Història Medieval". Barcelona, 1970. Vol. III, pg. 11-37.

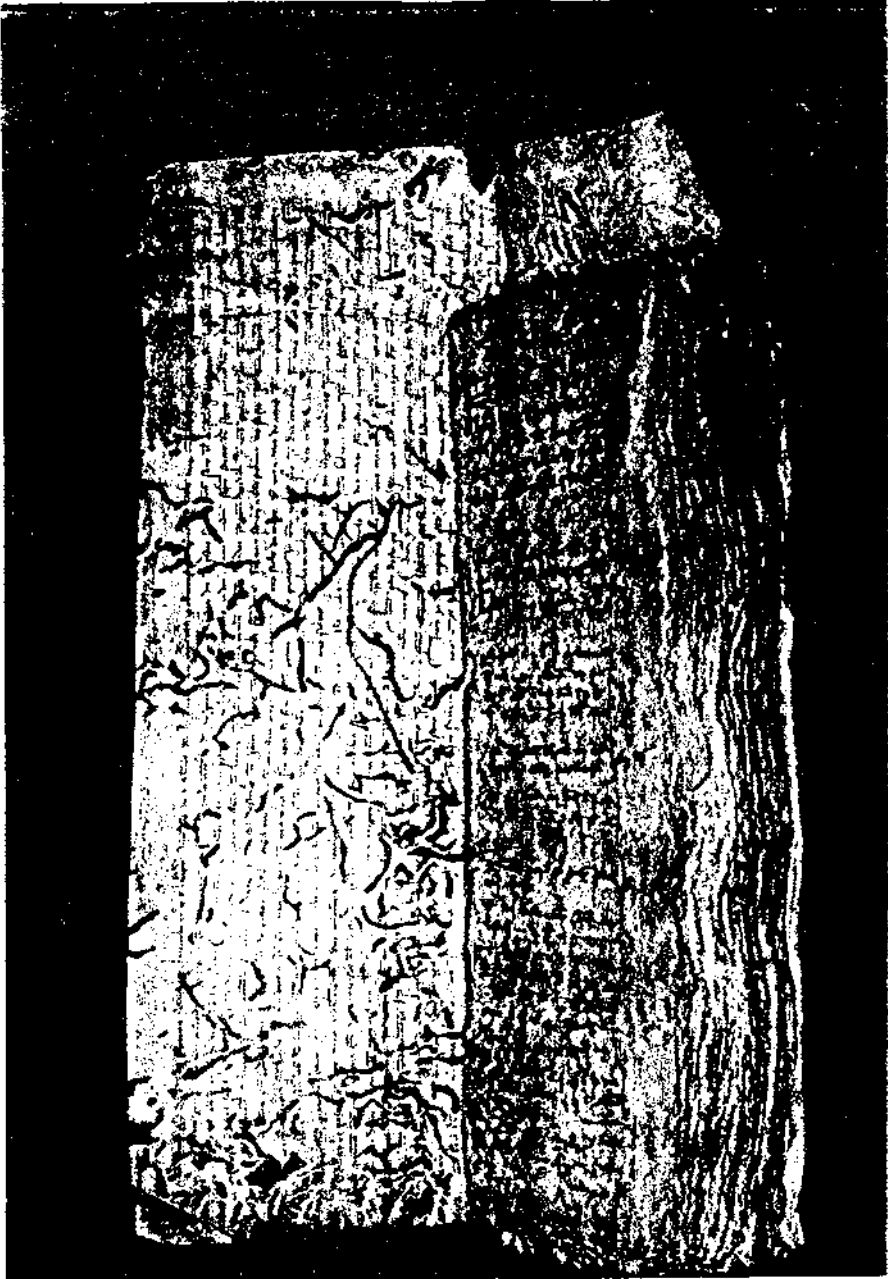
3.-FORT I COGUL, Eufemià. El trànsit pel Coll de Balaquer. (Del Perelló a l'Hospitalet de l'Infant. Barcelona: Rafael Dalmau, 1974. Pg. 61 (Episodis de la Història; 188).

4.-MARTINELL BRUNET, Cèsar. Els Hospitals Medievals Catalans. "Pràctica Mèdica". Tarragona. Núm. 27 (1935); pg. 109-132.

5.- MORERA I LLAURADO, Emili. Tarragona cristiana. Tarragona: Establecimiento tipográfico de F. Arís e hijo, 1897-1899. Vol. II, pg. 217-218.

6.-PASTOR I LLUIS, F. Castillo de San Jorge de Alfama y Hospital de Peregrinos. "Boletín de la Real Academia de la Historia". Núm. 50, (juny 1907); pg. 485-489.

7.- VALLS I TABERNER, Ferran. L'hospital del Coll de Balaquer fundat per l'infant fra Pere d'Aragó. "Estudis Franciscans". Núm. 39, (1927); pg. 104-110 i 215-279.

Estat actual del manuscrit (A.C.A.)